

Van prisma naar cilinder – bij de onthulling – Leo Cox

(Uitgesproken bij de onthulling op 1 november 2024, 't Hoofd, Nieuwpoort)

Zojuist is er een sculptuur onthuld van Ad Dekkers, naar een ontwerp voor beton uit 1971. Hoe dat er uit ziet kun je bewonderen aan een houten schaalmodel in galerie H48. Het grappige is dat de sculptuur zichzelf óók laat **lezen** als een onthulling. Stel je voor: een zelfonthullend beeld. Ik zal dat proberen toe te lichten.

Daarvoor ga ik even 500 jaar terug naar de een genie uit de Renaissance, Michelangelo. Hij schrijft:

*De grootste kunstenaar kan niet verzinnen
Dat niet vooraf al in de steen bestaat.¹*

De beeldhouwer ziet a.h.w. al een beeld aanwezig in het stuk marmer dat hij voor zich heeft; hij hoeft het omhulsel er alleen maar af te bikken.

Pardon? Dekkers een renaissancekunstenaar!? Klopt: hergeboorte van de **geometrische abstractie**! Hij gaat door waar Mondriaan is gestopt. Jawel! Hoe gaat dat in zijn werk?

Dekkers' oeuvre kun je beschouwen als de neerslag van een systematisch **vormonderzoek**. Hij werkt daarbij vanuit de basisvormen uit de vlakke **meetkunde**:

lijn, cirkel, vierkant en driehoek.

Die zijn ook aanwezig in deze sculptuur; mogelijk niet direct zichtbaar [AANWIJZEN].

Uiteindelijk wil hij de **wetmatigheden** doorgronden waardoor die vormen afzonderlijk en in hun onderlinge verhouding worden bepaald.

Een onderzoeker stelt vragen. Dekkers neemt een vel papier en trekt een lijn. En hij vraagt: Wat doet die lijn op dit papier? Of: hoe gedraagt een lijn zich in een vierkant; en als ik er nog eentje bijzet? Wat als ik hem hier zet of daar zet, dik, dun, lang, kort, recht of gebogen maak? Of: Hoe kan ik van een cirkel naar een vierkant, of van een driehoek een cirkel maken? Hij vermoedt dat er antwoorden zijn die zich in de loop van het werkproces zullen aandienen.

Dekkers:

*Deze vormen en vormcombinaties leggen mij een **luisteren** op naar hun eigen wetmatigheden. De compositie wordt aldus niet gemaakt, maar ontstaat a.h.w. uit een natuurlijk groeiproces.*

Het is zijn streven om een essentie, een gevoelde orde achter de verschijnselen te **ont-dekken** en vorm te geven. Zijn **luisteren** is een **zien** en een **gehoorzamen**.

Nog een citaat: *iedere figuur heeft zijn eigen karakter, samenhang, **zeggingskracht** en wetten.*

Qua zeggingskracht schiet de driehoek erbij in. Hij vindt het een agressief ding waarmee je **niet kan praten**. De cirkel daarentegen is voor hem:

*het zuiverste symbool van schoonheid evenwicht en harmonie. Een toppunt van **perfectie**.*

Terug naar het beeld.....

¹ Er volgt nog:

*Maar als zijn hand niet met zijn geest meegaat
Zal hij het nooit van het ruwe marmer winnen*

Een opbouw in vier delen met als basis een prisma dat in drie fasen overgaat in een cilinder. Maar wat wordt er nu eigenlijk **onthuld**, zult u vragen.

Welnu, het is de vorm die in het prisma besloten ligt, de **cilinder**. *Van prisma naar cilinder*.

Om precies te zijn, deze **vormontwikkeling** vindt zijn oorsprong in de **cirkel** die in het grondvlak van het beeld [die verdraaide driehoek] is vervat en opstijgt:

Van driehoek naar cirkel.

Verhuld was de kern, de essentie die zich losmaakt, uitbreekt en tot **ontplooiing** komt.

Nog anders gezegd, het beeld heeft een interne structuur en samenhang waarin het zich ontwikkelt van een **lager** naar een **hoger** niveau.

Figuurlijk en letterlijk: *Van prisma naar cilinder*

Dat was het beeld; en nu het spiegelbeeld. Dat zijn de gietvormen.

Opmerkelijk is dat de makers van de mallen voor dit beeld de logica van Dekkers, zonder voorkennis van zijn werk, feilloos hebben ingezien. Ze hebben niet vier verschillende mallen gemaakt, voor elke fase één. Nee, ze hebben één mal voor het prisma gemaakt, met daarin vervat: drie hoekpunten bevestigd aan drie segmenten van de cilinderwand.

Hoe dat werkt? Eerst stort je de cilinder. Dan worden de segmenten in drie stappen van het storten één voor één verwijderd. Precies de omgekeerde volgorde van het beeld: van boven naar beneden, *Van cilinder naar prisma!* Spiegelbeeldig. Heel slim, heel efficiënt!

Kijken we eens naar onze sculptuur. Wat zien we hier?

Een logge kolos van 8 m hoog en zo'n 30 ton? De zuil van Nieuwpoort?

No way, die zuil staat al in onze partnerstad aan de IJzer; 8 m hoog, zeker en vast

Laten we nog iets beter kijken! Ik zie **licht**, ik zie **beweging**:

Ik zie: Allereerst een opwaartse beweging door een stapeling van vier elementen.²

Ik denk.... Rietstengel; knoop en internodium.

Zie ik hier dus een rietstengel? NEE - Stelt het dan een rietstengel voor? OOK NIET

Het beeld stelt niets voor, anders dan zichzelf. Maar het zet mij aan het denken.³

Verder zie ik een zijwaartse draaibeweging, veroorzaakt door de opeenvolgende **af-wikkeling** van de hoekpunten; letterlijk een **ont-wikkeling** van de eindvorm. Daar zit **ritme** in.

Ik denk.... rol-beweging van een golf

Uiteindelijk zie ik ook een inwaartse beweging naar het centrum;

een kern van homogeniteit en harmonie die zich toont.

Ik denk.... Michelangelo

De sculptuur.... Mooi of lelijk? Doet er niet toe. We zijn hier getuige van [ik citeer]

*een mysterie dat ik wil ontdekken en aanschouwelijk maken,
net zo vanzelfsprekend als het **wuiven** van het riet, of de **golfslag** op het strand.*

Dekkers geeft te denken. Ad Dekkers is een dichter.

² Het beeld heeft de wiskundige eigenschap dat de stapeling [beter progressie] oneindig kan worden voortgezet: Naar boven tot in het oneindig kleine en naar beneden, dwars door de aarde naar de andere kant van de wereld tot in het oneindig grote.

³ Goede kunst prikkelt de zintuigen én het denken.